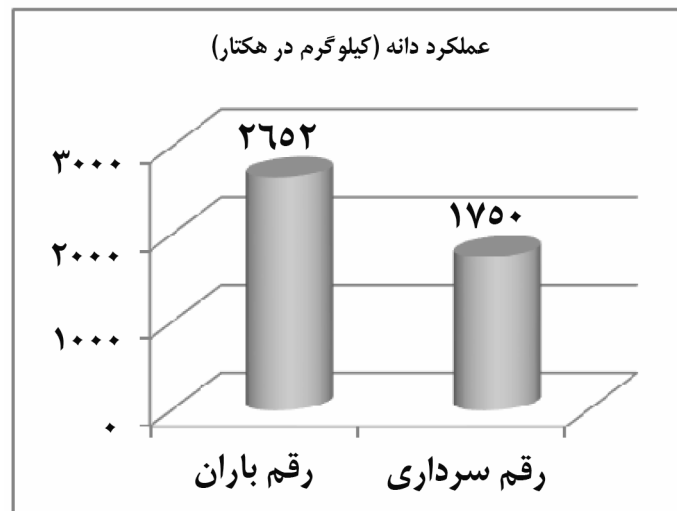

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه:

گندم یکی از قدیمی‌ترین و پر ارزش‌ترین گیاهان روی زمین است که بیش از هر محصول دیگری در دنیا کشت می‌شود، تأمین کالری می‌کند و بیشترین پروتئین را در جیره غذایی انسان عرضه می‌کند. گندم به‌خاطر نقش مهمی که در عرصه سیاسی و اقتصادی کشورها به خصوص کشورهای در حال توسعه ایفا می‌کند، یک محصول استراتژیک در تمام دنیا به حساب می‌آید. اهمیت اقتصادی گندم چه از نظر تولید و چه از نظر تغذیه در دنیا بیش از سایر محصولات کشاورزی می‌باشد، حتی در مناطقی که به‌علت متغیر بودن شرایط اقلیمی و یا خشکی محیط، امکان تولید نباتی نباشد، می‌توان گندم را کشت کرد. گسترش تنوع ژنتیکی ارقام مورد کاشت گندم در شرایط دیم مناطق سرد و معتدل برای افزایش تولید و پایداری آن با توجه به گستردگی سطح زیر کشت بسیار مهم و از ضروریات اساسی اصلاح گندم دیم در این مناطق است. در این راستا رقم جدید باران در سال زراعی ۷۹-۱۳۷۸ در قالب خزانه‌های بین‌المللی گندم‌های زمستانه و بینابین در نسل F3 در ایستگاه تحقیقات کشاورزی دیم مراغه مورد مطالعه و انتخاب قرار گرفت و به‌دلیل دارا بودن ویژگی‌های مناسب، در طی سال‌های ۸۱-۱۳۷۹ مراحل انتخاب و گزینش آن تکمیل شد. رقم جدید در طی سال‌های ۸۵-۱۳۸۳ در آزمایش‌های مقدماتی و مقایسه عملکرد ایستگاه مراغه بررسی و به‌دلیل دارا بودن ویژگی‌های مناسب زراعی انتخاب و به‌همراه ۲۲ لاین و رقم دیگر به‌مدت سه سال زراعی مورد مطالعه قرار گرفت. میانگین عملکرد دانه رقم باران ۲۳۸۳ کیلوگرم در هکتار بود. در سال زراعی ۹۲-۱۳۹۱ رقم باران در استان آذربایجان شرقی و در مزارع کشاورزان شهرستان‌های هشترود و اهر دارای میانگین عملکرد دانه ۱۷۲۷ کیلوگرم در هکتار بود. همچنین رقم جدید در شهرستان مراغه در سطح ۲ هکتار دارای میانگین عملکرد دانه ۲۶۵۲ کیلوگرم در هکتار بود و برتری معنی‌داری به

رقم متداول در منطقه داشت. رقم باران، در شرایط تلقیح مصنوعی، نسبت به بیماری زنگ زرد و قهوه ای عکس العمل نیمه حساس الی نیمه مقاوم دارد. رقم جدید دارای تیپ رشد زمستانه، دانه سفید، مقاوم به سرما، مقاوم به ورس و مقاوم به ریزش دانه، با میانگین ارتفاع بوته ۸۳ سانتیمتر، میانگین وزن هزار دانه ۳۷ گرم، متحمل به تنش خشکی و از کیفیت نانوائی خوبی برخوردار است. در مجموع به دلیل دارا بودن پتانسیل عملکرد بالا، کیفیت خوب، تحمل به تنش های خشکی، سرما، نیمه مقاوم به زنگ زرد و سایر ویژگیهای مناسب زراعی، این رقم برای کاشت تحت شرایط دیم مناطق سرد و معتدل کشور انتخاب و معرفی شد.

میانگین عملکرد دانه ارقام باران و سرداری در مزرعه
کشاورز، (تحقیقی-ترویجی) مراغه، ۱۳۹۲

بذر رقم باران در ایستگاههای سردسیر و معتدل سرد کشور از جمله ایستگاه دیم مراغه و زنجان در دسترس است.

مزرعه گندم باران

ویژگیهای بسیار مهم رقم باران:

- زودرسی
- عملکرد بیشتر تحت شرایط تنش خشکی
- دارا بودن وزن هزار دانه
- متحمل نسبت به بیماری زنگ زرد
- پایداری تولید در شرایط تنش

دستورالعمل کاشت، داشت و برداشت رقم باران

- ۱- تاریخ کاشت در مناطق سرد: نیمه اول مهر و قبل از بارندگی موثر
- ۲- تاریخ کاشت در مناطق معتدل: ۱۵ مهر الی ۱۵ آبان و قبل از بارندگی موثر
- ۳- تراکم کاشت: در مناطق سرد بر اساس ۳۵۰-۳۸۰ بذر در مترمربع (۱۸۵-۱۴۵ کیلوگرم در هکتار با توجه به وزن هزاردانه) و در مناطق

- معتدل براساس ۳۵۰ دانه در مترمربع و وزن هزاردانه (۱۶۵-۱۳۰ کیلوگرم در هکتار)
- ۴- فاصله خطوط کشت: ۱۷ الی ۲۰ سانتی متر
- ۵- فرمول کودی: N60P25 استفاده شده است
- ۶- کودهای ازته (N40) و فسفات (P25) در پاییز موقع کشت باید به صورت جایگذاری در زیر بذر مصرف شوند.
- ۷- در استان‌ها برای برآورد دقیق نیاز غذایی لازم است قبل از کاشت، آزمون خاک انجام گرفته و بر اساس میزان عناصر غذایی موجود در خاک فرمول کودی توصیه شود.
- ۸- عمق کاشت: ۴-۶ سانتی متر
- ۹- مبارزه با علف‌های هرز در مرحله انتهای پنجه زنی و ابتدای ساقه‌دهی انجام شود.

عنوان: ویژگی‌ها و دستورالعمل زراعی گندم نان رقم باران

نگارندگان: مظفر روستایی^۱، مقصود حسنیپور حسنی^۱، اسماعیل زاد حسن^۱،
داود صادقزاده^۱، بهزاد صادقزاده^۱، رسول اسلامی^۲، رضا رضایی^۲، صابر گلکاری^۱،
کاظم سلیمانی^۲، غلامرضا عابدی اصل^۲، ابراهیم روحی^۱، هوشنگ پاشاپور،
رضا حق پرست^۱ و ملک مسعود احمدی^۱

۱- اعضای هیات علمی موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور

۲- کارشناسان موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور

تهیه شده در: موسسه تحقیقات دیم کشور - معاونت ترویج

ناشر: نشر آموزش کشاورزی

شمارگان: ۱۵۰۰

۱۳۹۵

شماره ثبت در مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی

۴۸۶۲۵ به تاریخ ۹۴/۱۱/۸ می باشد

نشانی: تهران- بزرگراه شهید چمران - خیابان یمن، پلاک ۱ و ۲، معاونت ترویج،

ص. پ. ۱۱۱۳ - ۱۹۳۹۵، تلفکس: ۲۲۴۱۳۹۲۳ - ۰۲۱

میانگین خصوصیات زراعی رقم جدید باران در ایستگاههای
تحقیقاتی مناطق سرد و معتدل دیم (۱۳۸۳-۹۲)

مناطق	رقم	عملکرد دانه	وزن هزار دانه		ارتفاع پوته	طول دوره پرشدن دانه	تعداد روز تا رسیدگی	تعداد روز تا ظهور سنبله
			کیلوگرم در هکتار	گرم				
مراغه	باران	۲۷۱۵	۴۳	۸۵	۳۷	۲۴۵	۲۰۸	
	سرداری	۲۵۵۷	۴۱.۱	۸۰	۳۶	۲۴۴	۲۰۸	
	آذر ۲	۲۶۶۰	۴۲.۱	۸۵	۳۵	۲۴۳	۲۰۸	
سرارود	باران	۳۷۸۵	۳۶	۱۱۰	۳۷	۲۲۶	۱۸۹	
	سرداری	۳۵۵۴	۳۶	۱۰۲	۳۷	۲۲۷	۱۹۰	
	آذر ۲	۳۶۵۳	۳۵	۱۱۶	۳۷	۲۲۵	۱۸۸	
اردبیل	باران	۱۶۵۴	۴۰	۶۴	۴۷	۲۴۵	۱۹۸	
	سرداری	۱۳۴۰	۴۰	۶۶	۴۵	۲۴۴	۱۹۹	
	آذر ۲	۱۴۷۱	۴۱	۶۷	۴۷	۲۴۴	۱۹۷	
قاملو	باران	۱۹۲۱	۳۴	۷۹	۴۰	۲۳۷	۱۹۷	
	سرداری	۱۸۹۱	۳۴	۷۰	۴۱	۲۳۷	۱۹۶	
	آذر ۲	۲۰۱۱	۳۳	۷۸	۴۲	۲۳۶	۱۹۴	
نسیروان	باران	۱۲۱۷	۳۶	۶۲	۴۰	۱۷۰	۱۳۰	
	سرداری	۱۱۹۹	۳۶	۵۶	۳۸	۱۷۲	۱۳۴	
	آذر ۲	۱۰۹۲	۳۴	۶۳	۴۰	۱۷۱	۱۳۱	
ارومیه	باران	۲۵۰۱	۳۹	۱۱۰	۴۲	۱۹۱	۱۴۹	
	سرداری	۲۲۷۵	۳۸	۱۰۱	۳۹	۱۹۱	۱۵۲	
	آذر ۲	۲۱۵۹	۳۸	۱۰۱	۴۰	۱۹۰	۱۵۰	
زنجان	باران	۱۸۳۵	۳۴	۷۱	۳۶	۲۴۶	۲۱۰	
	سرداری	۱۶۳۸	۳۲	۶۶	۳۵	۲۴۷	۲۱۲	
	آذر ۲	۱۵۸۹	۳۲	۷۱	۳۶	۲۴۷	۲۱۱	
میانگین کل	باران	۲۲۳۳	۳۷	۸۳	۴۰	۲۲۳	۱۸۳	
	سرداری	۲۰۶۵	۳۷	۷۷	۳۹	۲۲۳	۱۸۴	
	آذر ۲	۲۰۹۱	۳۶	۸۳	۴۰	۲۲۲	۱۸۳	

منابع مورد استفاده:

- بی نام، ۱۳۹۳. دستورالعمل فنی کاشت، داشت و برداشت گندم دیم. موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور.
- روستائی، م.، د. صادق زاده اهری، ه. پاشاپور و م. حسنیپور حسنی. ۱۳۸۲. بررسی سازگاری و پایداری عملکرد دانه ژنوتیپ های گندم نان در مناطق سردسیر و معتدل دیم. مجله نهال و بذر، ۱۹: ۲۷۵-۲۶۳.
- روستایی، م.، س. ک. ط. حسینپور حسینی، م. کلاته و غ. ر. خلیل زاده. ۱۳۸۳. مطالعه سازگاری و پایداری عملکرد دانه در ژنوتیپهای پیشرفته گندم نان در مناطق گرمسیر و نیمه گرمسیر دیم. مجله علوم کشاورزی ایران. جلد ۳۵، شماره ۲: ۴۳۶-۴۲۷.
- روستایی، م. ۱۳۹۲. گزارش گندم دیم. کمیته فنی گندم، وزارت جهاد کشاورزی، تهران.